

dooven jongen tot zich sag brengen, met het verzoek dat hij hem de handen op mocht leggen. Maar Jesus deed meer dan hem de handen opleggen, *„hij stak zijn vingers in de ooren van den jongen, en gesproken hebbende, raakte hij zijn tong aan.“* En het sterkst is wel wat Johannes hieromtrent mededeelt, waar het niet een doove maar een blindgeborene gold. Van hem toch wordt ons geneld, dat Jesus spooog op de aarde, toen slijk uit dit speeksel maakte, dat slijk op de oogen van den blinde streek, en hem zich wassen liet in het badwater van Siloam. En de blindgeborene verbaalt zelf, dat hij eerst, nadat hij dit alles gedaan had, zijn gezicht kreeg.

Al zijn er nu vele andere wonderen, waarbij alleen Jesus' geestelijke wilskracht, zonder dus schenking van eenige aanraking, het wonder tot stand bracht, toch moet er mede gerekend, dat de aanraking bij het wonder een zeer gewoon verschijnsel was. Naast de onmiddellijke, staat dus ook de *middeellijke* wonderkracht. Ook toen de jongeling van Nain werd opgewekt, „raakte Jesus de baar aan“. De knecht van den hoofdmans werd op een afstand, zelfs zonder woord, genezen, maar de blindgeborene verkreeg het gezicht eerst door het spuwsel, door de aarde, die met 't spuwsel tot slijk werd, en door het water van Siloam, alsoo door drie middelen tegelijk.

Natuurlijk heeft dit gebruik van middelen betekenissen. Men ziet het bij de genezing van de bloedvloeiende vrouw, waar schier ongemerkt door de aanraking van den zoom van Jesus' kleed genezende kracht uitging. Voor hoever hier 't lichamelijke in meewerking is ons niet meegedeeld. De Evangelist geeft alleen de feiten. We hebben ons dus zeer zeker te wachten voor elke poging, om deze genezing door kracht die van Jesus uitging, als magnetische of hypotische werking te willen verklaren. We staan hier voor de werking van een ons onbekende macht, waarover we niet te fantasieeren hebben. Slechts hierover zullen we ons wachten, dat we dit alles niet voor onwettelijk verklaren, en het niet zullen voorstellen alsof Jesus dit maken van het slijk enz. slechts deed als een vertooning voor het volk.

Tusschen het wonder *zonder* en het wonder *met* een aangewend middel bestaat voor ons een sterk sprekend verschil. Het wonder *zonder* middel alleen door het woord, gaat op de *Schepping* terug. „Hij spreekt en het is er, hij gebiedt en 't staat er“. „God sprak, dat zij licht en daar was licht“. En zoo is 't ook als Lazarus in het graf reeds de lijkclucht van zich geeft, en Jesus roept: „Lazarus, kom uit!“, en als er op dit machtswoord in het leven komt. Al nu wat op de Schepping teruggaat, grijpt ons het sterkst aan. Middellijk kan ook de mensch allerlei groote dingen tot stand brengen, maar wat hij juist niet kan is: doen, gelijk de Schepper deed. Vandaar dat het ons vaak toeschijnt alsof dit gebruik van middelen in Jesus wonderen aan de grootheid van 't wonder tekort doet. Enkel door het machtswoord zou de genezing van den blindgeborene voor ons gevoel groter zijn geweest. Door middelen kan menig mensch ook groote dingen doen. Wat Jesus boven allen deed uitsteken, school juist in zijn Scheppingswonder, enkel door het woord. Al wat bestaat is door zonde en vloek voor ons krachteloos geworden. Alleen nieuwe Schepping, herschepping kan ons redden, en daarom trekt het middellijk wonder ons bij Jesus zoo weinig aan.

Toch is dit waanbegrip. Voor ons ja, is wat middellijk door ons gedaan wordt, *minder* in waarde en krachtbetoon dan wat op 't scheppend machtswoord tot stand komt, omdat de *middelen* niet van *onze* vinding en niet door ons in 't leven geroepen zijn. Doch juist bij Jesus is dit anders. Bij Jesus zijn de middelen Zijns. In elk middel spreekt en werkt de kracht van hem door wien alle dingen gemaakt zijn. Iemand die iets ontleent aan een boek dat hij zelf schreef, verdraait in niets de beperktheid van zijn oordeel, wel hij die na schrijft uit wat hij elders las. En zoo nu staat 't tusschen Jesus en ons. Als Jesus een middel aangrijpt, gebruikt hij een stuk van zijn eigen schepping, en kan daardoor in niets ooit zijn eigen eere te niet doen. Wij daarentegen kunnen geen andere middelen aanwenden, dan waarvan de kracht van Goddelijke oorsprong is, zodat nooit onzer de eere is, maar de eere steeds Godes blijft.

In het rijk der heerlijkheid dat komt, zal 't al een zich ontwikkelen uit het bestaande zijn. Voor een wonder is in het rijk der heerlijkheid geen plaats meer. Een wonder treedt alleen in, om het door zonde verstoorte te herscheppen. Maar is dit geschied en gaat de heerlijkheid in, wat zou er dan nog voor het wonder te herscheppen overblijven.

Daarin, dat Jesus ook het middellijk in zijn wondermacht opneemt, ligt daarom een zegen dien hij uitstraalt over het bestaande. Er komt herschepping maar uit het bestaande. Wie wedergeboren wordt, is niet eerst vernietigd, maar eerst omgezet in nieuw leven. Vandaar dat de bestaande wereld nog aanspraak op ons heeft, dat we haar *middellijk* tot eere Gods zullen gebruiken. Ook voor ons is het gebruik der middelen door het middellijk wonder, dat Jesus wrocht, geheiligd.

Alleen dit zult ge als scheidsmuur tusschen uzelf en uw Heiland stellen. Wat middel bij zelf ook aangreep het was *Zijn* middel, waarvan hem de eere toekwam. Bij u daarentegen is elk middel dat ge aanwendt een van God u verleende kracht, waarvoor ge Hem alleen de eere hebt toe te brengen. Wie, nadat hij iets tot stand bracht, in zich zeiven roemt, heeft zijn loon weg. En de kroon zal alleen bij dragen die steeds indacht, hoe de kracht die hij aanwendde, niet zijns, maar Godes was.

Dr. A. K.

Officiële Berichten.

De classis 's-Gravenhage der Geref. Kerken in Nederland besloot in hare vergadering van 13 Sept. ingevolge van de haar door de Generale Synode gegeven opdracht met het oog op den nood der tijden, een algemeen besluit uit te schrijven en daartoe te bestemmen Woensdag 20 Sept. e.k. Aan de kerkraden der Geref. Kerken zal zoo spoedig mogelijk van dit besluit kennis worden gegeven.

Namens de classis:

F. W. GROSHUDE.

Generale Synode Geref. Kerken in Nederland.

Woensdag 30 Augustus.

Na het zingen van ps. 97: 7, het lezen van Efeze 3: 14—en de het gebed van den praeses wordt de morgensitting geopend. Nu

komt in bespreking het rapport „Over de eenheid van opleiding“.

Prof. Lindeboom, het lid der commissie, dat beswaar heeft tegen de overwegingen van de conclusies van haar rapport, ontvangt het woord om zijne beswaren aan de synode mede te deelen. Z. Hooggele. heeft beswaar tegen de historische toelichting in het rapport gegeven, en wil niet, dat de synode uitspreke, dat het beginsel in het beding van 1892 genoemd, geen dogma is, omdat dit geheel overbodig is daar in dit beding geen sprake is van een dogma, maar van een beginsel.

Aan de verdere discussie nemen deel: Prof. Dr. H. Bouwman; Dr. W. Breukelaar; oud J. van Golverdinge; Prof. Dr. Rutgers; oud Th. de Vries; Dr. G. Wisse; Prof. Noordtj; en de rapporteur Prof. Dr. H. H. Knipfer.

Da. v. Halsema dient een amendement in op de conclusies van de commissie in overeenstemming met het advies van Prof. Lindeboom. Bij dit amendement wordt voorgesteld weg te laten de clausule met waardeering van de goede bedoeling dergenen, die deze voorstellen hebben ingezonden hoewel ze de gedeeltheit in de opleiding betreurt en aan het einde slechts uit te spreken: „acht het niet „bodig of gewenscht op dit verzoek in te „gaan, omdat in het beding van 1892 niet „gesproken wordt van een dogma, maar van een beginsel“.

Het eerste amendement wordt met 14 stemmen voor verworpen; het tweede amendement evenzeer met 13 stemmen voor.

Daarna worden met *alle* stemmen de conclusies der commissie aangenomen, die aldus luiden:

1. de Generale Synode kennis genomen hebbende van de verschillende voorstellen, die tot haar gekomen zijn, om tot meerdere eenheid van opleiding te komen, overwegende dat het nog niet gebleken is, dat in de kerken genoegzame overeenstemming betreffende deze zaak gevonden wordt; als ook dat bij deze voorstellen niet voldoende rekening is gehouden zoowel met de beswaren van hen, die het beginsel voorstaan, dat de kerken zullen hebben een eigen volledige inrichting voor de opleiding tot den dienst des Woords, als met de beswaren van hen, die het beginsel van universitaire studie wenschen gehandhaafd te zien;

overwegende, dat de tijd haar ook nog niet rijp toeschijnt, om thans reeds tot een principiële oplossing van dit vraagstuk te komen, besluit, met waardeering van de goede bedoeling dergenen, die deze voorstellen hebben ingezonden en hoewel ze de gedeeltheit in de opleiding betreurt, alle voorstellen in deze materie terzijde te leggen.

2. de Generale Synode kennis genomen hebbende van het verzoek der Particuliere Synode van Friesland noordelijke gedeelte, dat de Generale Synode zich zal uitpreken over het zoogenaamde „beding van 1892“, opdat dit niet tot een dogma worde, kennis genomen hebbende van de nadere verklaring der afgevaardigden, dat met dit zoogenaamde beding van 1892 bedoeld wordt de slotverklaring der Chr. Geref. Synode van Leeuwarden, dat deze synode oordeelde te moeten handhaven het beginsel, dat de kerk geroepen is eene eigene inrichting tot opleiding later dienaren te hebben; met welke verklaring de Ned. Geref. Synode van 's-Gravenhage genoegen heeft genomen.

verklaart dat uit de bewoordingen zelf van deze overeenkomst en uit den aard der zaak volgt, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland noch in dit beginsel noch in eenig ander beginsel van opleiding ooit een dogma hebben geëten,

en vermaant alle broeders, om ook bij verschil van overtuiging op dit punt, elkander in broederlijke liefde te verdragen.

Van de praesiderende leden was alleen het advies van Prof. Lindeboom tegen. De praeses bedankt de commissie en haar rapporteurs voor den arbeid aan het rapport en de conclusies, beateed en spreekt den wensch uit, dat deze eenparige beslissing der synode tot zegen voor de kerken moge zijn.

Hierna begint de panse.

Prof. Rutgers rapporteert over de verschillende voorstellen inzake de kerkelijke examina. Door verscheidene Part. Synodes wordt voorgesteld om het praeparatoir examen een ander karakter te geven, opdat bij het perceptioir examen meer nadruk kan gelegd worden op de z.g.n. praktische vakken. De comm. van advies is onder van oordeel, dat dogmatiek en exegese bij dit laatste examen in geen geval mogen vervallen en dat het praeparatoir-examen zijn eigen voorloopig karakter behoort te behouden, daar de definitieve examinate een deel is van de beroeping zelve in breederen zin, en dus toekomt aan de kerk die beroep. Het is te wijten aan de classes zelve, indien zij geen genoegzamen nadruk leggen op de praktische vakken, welke bovendien bij het onderzoek van een proponent, die nog zoo weinig ervaring heeft, niet de hoofzaak mogen zijn.

Op voorstel van de comm. van advies besluit de synode:

1. niet te voldoen aan den wensch, dat „van het perceptioir examen het onderzoek in dogmatiek en exegese worde afgenomen“, reeds op grond van de overweging, dat het dit examen is, waardoor wordt beslist, of iemand, die tot den dienst des Woords en der Sacramenten beroepen wordt, tot dien dienst kan worden toegelaten; — dat hierbij de twee hoofzakken dus niet kunnen wegvallen; — en dat ook bij de twee vakken de kerk, van welke de beroeping uitgaat, allerminst van de onderzoeking mag worden uitgesloten, gelijk toch geschiedt zou, wanneer in die vakken alleen bij het praeparatoir examen werd getoetst; en

2. uit te spreken, dat wel door de Generale Synode voor het gehele perceptioir examen een tijd van ten minste drie uren gewild is, maar dat de verlenging van dat minimum, en desgelijke de nadere bepaling van den tijd, die voor ieder vak in het bijzonder te besteden is, aan de classes, met de deputaten der Particuliere Synoden, is overgelaten; — dat dus, waar geklaagd wordt, dat sommige vakken, en met name praktische daarbij niet tot hun recht komen, dit gebrek door de klagers zelve moet verholpen worden; — en dat, voor zoover er in het algemeen reden is voor die klacht, de Generale Synode er zich toe bepalen moet, om er bij alle classes en Particuliere Synoden op aan te dringen, dat bij het perceptioir examen alle daartoe behorende vakken tot hun recht komen.

Bij monde van Dr. D. Hoekstra brengt de comm. van advies rapport uit over het verslag der curatoren van de Theol. School. Curatoren stellen voor, enkele colleges van Prof. M. Noordtj op te dragen aan Dr. A. Noordtj. Wat betreft de benoeming van een vijfden hoogleraar verwierpen curatoren een voorstel van hoogleraren om aldus te doen, terwijl zij zelf geen voorstel in dezen indienen. Evengoed

ondersteunen zij een voorstel van hoogleraren om het doctoraat aan de Theol. School in te stellen.

Prof. Dr. H. Bouwman werd weder benoemd tot redacteur van de „Basin“.

Te betreuren valt dat het aantal abonnees steeds slinkende is.

De schoolkas sluit met een belangrijk tekort, vooral te wijten aan de verplichtingen aan de Nationale Vereeniging; welke verplichtingen binnen drie jaren aflopen, zodat er geen grond is tot groote bezorgdheid. 84 kerken collecteerden slechts eens; 11 in het geheel niet. Ingeendiend werd een regeling voor kindergeld voor hoogleraren aan de school en tot het verstrekken van een toelage aan de weduwe van een overleden lector.

Op voorstel van de comm. van advies aanvaardt de syn. de volgende conclusies: 1. De Generale Synode zendt van harenwege een circulaire aan al de classes, waarin zij er op wijst, dat sommige kerken nalatig zijn in het geregeld tweemaal collecteeren voor de school, en waarin door haar wordt verzoekt, dat de classes in hare vergaderingen geregeld vragen, of alle kerken tweemaal 's jaars voor de school collecteeren en alsoo zorgen, dat haar classische correspondent van al de kerken der classis op tijd de in de samenkomst der gemeente te houden collecten ontvinge.

2. De Generale Synode besluit aan de Hoogleraren van de Theol. School een jaarlijks kindergeld toe te leggen, overeenkomstig de daartoe door het Curatorium voorgestelde regeling.

3. De Generale Synode besluit aan Mevr. de Wed. Dr. F. F. Fischer een jaarspensioen te verstrekken uit het Pensioenfonds der Theologische School in overeenstemming met het besluit dat door het Curatorium dienaangaande is genomen; aan welk besluit de Synode hare sanctie hecht.

4. De Generale Synode besluit, dat aan den Lector Dr. A. Noordtj zal worden verzoekt aan de Theologen onderwijs te geven in Text critiek en Archæologia Sacra, en aan de Pro-paedeutici in Land- en Volkenkunde.

5. De Generale Synode besluit de handelingen der Curatoren goed te keuren, met dien verstande, dat in verband met de behandeling van punt D 2-7 van het Agendum over de benoeming van een vijfden Hoogleraar en de instelling van het Doctoraat aan de Theol. School nader door de Synode zal worden beslist, en de Curatoren dank te zeggen voor hun gewichtig dienste aan de Kerken bewezen.

Inake den arbeid der zending worden de volgende voorstellen aangenomen:

1. Zoowel voor Soemba als voor Midden-Java worden „algemeene“ en „afzonderlijke“ vergaderingen, bedoeld in art. 15 der Zendingsovereenkomst, ingesteld;

2. die vergaderingen zullen jaarlijks één afgevaardigde naar elkander zenden: 1. eene jaar één van Java naar Soemba, 2. andere jaar één van Soemba naar Java;

3. Uit de Generale Kas zal ter bestrijding der kosten van afvaardiging een gedeelte worden betaald;

4. Art. 15 van de Zendingsovereenkomst zal dienovereenkomstig worden gewijzigd;

5. Andere wijzigingen in de Zendingsovereenkomst, behalve wellicht art. 11, worden thans niet aan gebracht. Aan de nieuw te benoemen deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen wordt echter opgedragen het punt van „revizie der Zendingsovereenkomst“ nader onder de oogen te zien, en daarover desnoods aan de volgende Synode voorstellen te doen.

Prof. Honig rapporteert inzake de Medische Zending in verband met het rapport van de kerk van Amsterdam.

De volgende conclusies worden aangenomen:

1. De Synode bevestigd aan de kerk van Amsterdam in 't algemeen en hare deputaten voor de Medische Zending in het bijzonder hare hartelijken dank voor den veelomvattenden arbeid in dezen in de afgelopen jaren verricht, en spreekt er hare blijdschap over uit, dat deze arbeid, door den zegen des Heeren tot dusver rijkelijk gekroond, zich thans ook zal richten op Solo;

2. Aan de nieuw te benoemen Generale Deputaten voor de Zending op te dragen, aan de kerk van Amsterdam jaarlijks voor den Medischen Dienst, 24 ingekomen verzoek en bij gebleken noodzakelijkheid, een subsidie uit te keeren tot een maximum van twee duizend gulden.

In verband met de uitnodiging van de „First International Mission Study Conference“ besluit de Synode, aan het moderamen van de fungeerde deputaten op te dragen eene beslissing te nemen op deze invitatie. Deze broeders kunnen zoo noodig een onderzoek instellen naar 't karakter, den duur en de belangrijkheid dezer Conferentie, om daarna een besluit te nemen.

Op voorstel van den rapporteur dr. Breukelaar besluit de Syn. de toezegging van de financiële bijdrage voor de Wed. dr. H. te vernieuwen en ook aan dr. D. steun te verleenen. Derselfde rapporteur leest het rapport voor over de toekomstige positie der Keuchenius-school, waarvoor een breed uitgewerkte voorstel door de Generale Deputaten voor den arbeid der Zending is ingediend met bijvoeging van ontwerp-reglementen. De strekking van de voorstellen is, dat de Keuch. School in drie afdelingen wordt gesplitst: 1. tot opleiding van inlandische onderwijzers; 2. tot opleiding van inlandische helpers bij den Dienst des Woords; 3. tot opleiding van helpers voor den Medischen dienst.

Voor elk dezer onderafdeelingen wordt door de Syn. een reglement vastgesteld.

Van den gang van zaken aan de Keuchenius-school wordt verslag gedaan; zij nam toe in bloei en beantwoordt steeds meer aan haar doel. De afdeling telt thans 38 leerlingen.

De Generale Synode besluit:

1. de handelingen der deputaten inzake de Keuchenius-school goed te keuren;

2. voldoende te betuigen over den arbeid der B. B. D. Bakker, D. Koelwijn en J. P. Zuidema, alsmede van de Alg. Verg. en den Raad van Toezicht;

3. te voldoen aan het verzoek aan Dr. D. Koelwijn door zijn salaris te verhoogen met 1/35 per maand ingaande met 1 Oct. a.s.

4. Aan Br. J. Zuidema corvol ontslag te verlenen als eerste leraar aan de Keuch. School onder dankbetuiging voor al zijn arbeid en hem te benoemen tot „leraar aan de School ter opleiding van helpers bij den dienst des Woords“, terwijl de datum waarop dit ontslag en deze benoeming zal ingaan, later zal worden bepaald.

5. Aan de te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen om,

a. na overleg met Br. J. Zuidema, de Alg. Verg. en de Biondere Verg. van Dienaren des Woords de data te bepalen, waarop het ontslag en de benoeming zal ingaan, en

b. de benoeming van een vijfden hoogleraar ten goede zal komen aan de rust en den vrede in onze kerken,

6. en voorts vast te stellen de instructie van Br. J. Zuidema als Leraar aan de school tot opleiding van helpers bij den dienst des Woords, met dien verstande, dat daarbij Br. J. Zuidema zijn verkregen financiële rechten zal blijven behouden.

De Bakker rapporteert over de voorstellen inzake art. 23 van het regeringsreglement voor Ned. Indië, tot strekking hebbende dat alle bevelen voor de prediking van het Evangelie in Ned. Indië mogen worden weggenomen.

1. De Generale Synode stelt de beslissing over de voorstellen van de Particuliere Synode van Gelderland en van de Afzonderlijke Vergadering van missionaire dienaren des Woords in Midden-Java uit tot de eerstvolgende Generale Synode.

2. De Generale Synode siet deze voorstellen in handen van de nieuw te benoemen deputaten voor de Zending, met opdracht:

a. te onderzoeken bij de Regering of zij geneigd is jense beswaren tegen Art. 123 weg te nemen,

b. te onderzoeken op welke wijze de verhouding tusschen de Zending en de Koloniale Regering het best zou kunnen geregeld worden. Inake het zendingconsulaat in Ned. Indië besluit de Gen. Synode:

1. aan Dr. van B. hartelijk dank te betuigen voor de diensten, door hem als zendingconsul aan onze kerken bewezen;

2. uit te spreken, dat zij, gezien den arbeid van Dr. van B., 't zendingconsulaat zeer op prijs stelt, en te besluiten, de aansluiting bij 't zendingconsulaat te bestendigen;

3. aan de te benoemen Depp. voor de Zending op te dragen, in deze zaak te doen wat noodig mag blijken in het belang van den Zendingarbeid der Kerken.

In antwoord op vragen gesteld door de afzonderlijke vergadering van Missionaire Dienaren des Woords, op Midden-Java, besluit de Synode:

a. dat een echterbintenis tusschen Christenen en Mohammedanen of heidenen ongeoorloofd is;

b. dat zulk een verbintenis niet kerkelijk mag worden bevestigd en geregeld;

c. dat een christen of christin, die tot zulk een echterbintenis neiging of voornemen opebaart, behoort vermaand te worden daarvan af te zien;

d. dat in de prediking en onderwijzing der Gemeente, aan deze zaak de noodige aandacht behoort te worden gewijd; en

e. dat de moedwillige en onbekeerde overtrefters kerkelijk moeten worden gestraft.

En voorts: a. dat een z. g. n. gedwongen huwelijk wel kerkelijk met het gewone formulier moet worden bevestigd; b. dat echter de man en vrouw om hun zonden kerkelijk moeten worden gestraft; c. dat hun schuldbelijden voor de Gemeente behoort te geschieden; d. dat over den tijd waarop deze schuldbelijden geschieden zal, in elk geval afzonderlijk moet worden beslist.

Op een verzoek, ingediend door Dr. Henry Beets, verklaart de Synode dat zij de pogingen van de classis der Hudson Christian R-formed Church in N-Amerika tot het oprichten van een Christian Home voor immigranten en seelieden in de belangstelling der vereen. aanbeveelt.

Dr. Henry Beets neemt met enkele hartelijke woorden afscheid van de Synode. Het moderamen doet aan de Synode voordrachten voor verschillende te benoemen deputaten.

Inake de tijdelijke ruiling en duurzame overplaatsing van mission.-predikanten op Java besluit de Synode op voorstel van de Com. v. advies bij monde van den rapporteur Dr. v. t. Veen:

a. Op ruiling of verplaatsing van mission.-dienaren zooda in het referaat is bedoeld, mogen de Kerken niet ingaan; en

b. Er kan alleen dan van ruiling of verplaatsing sprake komen, als zij door de miss.-predikanten wordt begeerd en verzoekt.

Door de classis 's-Gravenhage is verslag gedaan over de uitvoering der haar gedane opdracht inzake het uitschrijven van een bededag van dankstond. De Gen. Syn. besluit de classis 's-Gravenhage dank te zeggen voor de wijze, waarop zij hare opdracht vervuld heeft, en de opdracht van deze classis te continueren.

In antwoord op een schrijven van Dr. B. waarom geen bededag is uitgeschreven met het oog op de aanhoudende droogte en de thans heerschende ziekte, en waarom dit niet gedaan is in 1900 en 1903 spreekt de Syn. uit, dat zij het niet uitschrijven van een bededag ingevolge gevallen godskerk, wijl geen bepaald algemeene ramp aanweg was.

Inake de huishoudelijke uitgaven der deputaten voor de zending, besluit de Syn. de rekening en verantwoording der deputaten goed te keuren en hen met dankzegging te dechageren.

Donderdag 31 Aug. Morgensitting.

Na lezing der notulen over de vergaderingen, welke worden gearresteerd, stelt de voorzitter voor een telegram van gelukwensching te zenden aan H. M. onze Koningin, van den volgenden inhoud: De Geref. Kerken te Zeele in Generale Synode vergaderd, bidden Uwer Majesteit den zegen des Heeren toe bij de gewichtige taak der regering van ons volk, opdat ook zij een stil en ernst leven leiden mogen; zij voegen daaraan toe hare gelukwenschen voor den vorstlichen Gemaal, den Prins der Nederlanden, en hare xgerbede voor de jeugdige Prinses.

De voorz. stelt thans aan de orde de voorstellen van de comm. van advies inzake de benoeming van een vijfden hoogleraar aan de Theol. School. Zij luiden aldus:

De Synode, overwegende, dat het rapport van het Curatorium aangaande het onderwijs, aan de Theol. School gegeven, gunstig is, overwegende, dat de meerderheid van de Curatoren de benoeming van een vijfden hoogleraar niet absoluut noodzakelijk acht,

overwegende, dat de jaarlijkse rekening van de Theol. School in de eerste drie jaren een belangrijk nadeelig saldo zal opleveren, besluit tot de benoeming van een vijfden hoogleraar thans niet over te gaan.

Door de minderheid der comm. van advies wordt aan de Syn. voorgesteld dat zij, overwegende, dat met het oog op den gevorderden leeftijd van twee hoogleraren, versterking van de onderwijskrachten aan de Theol. School wenschelijk en noodzakelijk is,

overwegende, dat de leerstoel, die in 1902 door het vertrek van Prof. Biesterveld vacant werd, nog niet weder bezet is, en het gewenscht is, dat de vakken die zich om het Ambt en de Zending concentreeren, door een bepaald daartoe aangewezen hoogleraar gedoceerd worden;

overwegende, dat de financiële toestand der Theol. School, hoewel niet gunstig, toch niet onrustbarend is;

overwegende, dat de benoeming van een vijfden hoogleraar ten goede zal komen aan de rust en den vrede in onze kerken,

thans besluit tot de benoeming van een vijfden hoogleraar over te gaan.

De overwegingen waarop het voorstel van de meerderheid der com. van advies steunt, zijn deze:

1. dat, naar het oordeel van het Curatorium, de resultaten van het onderwijs aan de Theol. School gunstig zijn, en de examena, die door de candidaten in de classische vergaderingen afgelegd worden, er een bewijs van zijn, dat het onderwijs aan de Theol. op peil staat.

2. dat de meerderheid van het Curatorium van oordeel is, dat de benoeming van een vijfden hoogleraar, hoewel op zichzelf zeer wenschelijk, op dit oogenblik niet absoluut noodzakelijk is, en de Synode met dit oordeel van meerderheid van Curatoren ernstig rekening heeft te houden.

3. dat de nieuwe regeling, door het Curatorium ontworpen, waardoor het aantal colleges van Prof. Noordtj met drie verminderd is, voorlopig voldoende kan worden geacht.

4. dat de financiën van de Theol. School de benoeming van een vijfden hoogleraar niet toelaten, aangezien er in de schoolkas gedurende de eerste jaren een belangrijk tekort zal zijn, en het uitschrijven van een extra collecte voor de Theol. School geen aanbeveling verdient, terwijl niet mag worden voorbijgezien, dat de salarissen der hoogleraren dringend verhoogen behoeven. Over drie jaren zal de financiële toestand wellicht van dien aard zijn, dat over de benoeming van een vijfden hoogleraar zal kunnen beslist worden, zonder dat de financiën bezwaar behoeven op te leveren.

5. dat eindelijk niet onvermeld mag blijven, dat aan geen enkele hogeschool hier te lande een afzonderlijke leerstoel voor de praktische vakken gevestigd is.

Terwijl de minderheid de volgende overwegingen aan de Syn. voorlegt:

1. dat de leerstoel van wijlen Prof. Biesterveld sinds 1902 onbezet is en het in het belang van het onderwijs aan de Theol. School is, dat de verschillende vakken, die zich om het Ambt en de Zending concentreeren, door een bepaald daarvoor aangewezen hoogleraar worden gedoceerd, terwijl het bovendien in de bedoeling ligt, aan den te benoemen hoogleraar ook enkele andere vakken op te dragen, opdat het werk van de andere hoogleraren eenigzins worde verlicht.

2. dat, hoewel de meerderheid van Curatoren der Theol. School het voorstel om een vijfden hoogleraar te benoemen, niet kan ondersteunen, toch een sterke minderheid van een tegengesteld gevoelen is, terwijl ook het College van hoogleraren eenparig adviseert een hoogleraar te benoemen, welk advies in deze zaak van groote betekenis moet worden geacht.

3. dat door de nieuwe regeling van de colleges van Prof. Noordtj wel eenige verlichting voor dezen hoogleraar is aangebracht, maar dat aan het verzoek van Prof. Lindeboom, met het oog op zijn gevorderden leeftijd van enkele colleges te worden ontlagen, namelijk van die colleges, welke hij sinds het vertrek van Prof. Biesterveld in 1902 boven het gewone getal voor zijne rekening nam, niet is voldaan en het toch blijk is dat aan dien wensch worde tegemoet gekomen.

4. dat de financiële toestand van de Theol. School in het geheel niet onrustbarend is, wijl het *batig* saldo bij gewone inkomsten en uitgaven, jaarlijks f. 8000— bedraagt en daardoor het toekomstig tekort in de kas der school binnen weinige jaren zal zijn gedekt, terwijl er geen twijfel bestaat, of het salaris van den vijfden hoogleraar zal, zoo de Synode bij de Kerken aandringt op meerdere overvaardigheid voor de Theol. School, kunnen worden betaald uit de verhooging der collecten en de stijging van de contributie.

5. dat de benoeming van een vijfden hoogleraar zeer bevoorliefd zal zijn aan de rust en den vrede in onze kerken. Zulk een besluit zal in de kerken in 't algemeen en insonderheid op hen die prijs stellen op de handhaving en bevestiging der Theol. School, een gunstigen indruk maken. Indien de Synode aan deze voortreffelijke stichting hare volle aandacht schenkt, en de onderwijskrachten versterkt, zal zij er toe medewerken, dat het vertrouwen, dat geschokt is, weder wordt hersteld.

Da. Landwehr dient het volgende voorstel bij de Synode in:

De generale Synode: van oordeel, dat een vijfde hoogleraar aan de Theol. School noodig is;

overwegende, dat de toestand der financiën van dien aard is, dat geen gelden voorhanden zijn om een vijfden leraar te salarieren;

besluit op vermeerdering der financiën bij de Kerken aan te dringen, opdat op de e.k. Generale Synode over de mogelijkheid eener benoeming kan worden geoordeeld,

en draagt aan de Curatoren op, deze zaak voor te bereiden en de volgende Synode te dienen van advies.

Na breedvoerige discussie, waarin vooral over de verschillende overwegingen werd gehandeld, werden de voorstellen van meer en minderheid verworpen en wordt dat van Dr. Landwehr met 42 tegen 6 stemmen aangenomen.

Na de pauze wordt behandeld het rapport van deputaten inzake de Gereformeerde kerken in Argentinië. De deputaten hebben een circulaire geroepen aan de kerken om een collecte te houden voor deze zaak. Ook hebben ze zedelijke steun geboden om een onderwijzer uit te zenden naar Argentinië, die geheel op eigen verantwoordelijkheid is beroepen tot dienaar des Woords. De regering heeft subsidie toegezegd voor de scholen te Buenos-Ayres en Tres-Arroyos. Er is hope, dat die Gereformeerde kerken in Argentinië weldra uit eigen middelen kunnen bestaan. Deputaten geven in overweging, deze kerken als buitenkerken aan te merken, hetzij van de kerken in Amerika hetzij van de kerken in Nederland. Dr. J. van Loukhuisen ontvangt gelegenheid te verklaren, waarom hij een tijdlang zijn een benoeming tot superintendent van de Gereformeerde kerken heeft laten wegvallen, ofschoon dit natuurlijk niet is naar de beginselen van het Gereformeerde kerkrecht. Bij zijn vertrek naar Noord-Amerika bevestigt hij de belangen der Gereformeerden in Argentinië ten aanzien van de liefde der kerken in Nederland aan. Helaas, tot nu hebben slechts 20 procent der kerken aan het verzoek om een collecte voldaan. De synode besluit overeenkomstig de conclusie van het rapport der commissie, door Dr. H. Meijer uitgebracht:

1. Aan Deputaten den bijzonderen dank der Synode te brengen voor hun arbeid.

2. Het rapport van Deputaten in de Acte op te nemen.

3. Opnieuw deputaten te benoemen voor deze aan eigenheide, en aan deze deputaten als adviseur toe te voegen Dr. J. v. Loukhuisen.

4. De opdracht deser Deputaten, insonderheid van wege eenig begrijpelijk misverstand, tusschen hen en deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, geresen ten gevolge van minder duidelijke bewoordingen der Act.

5. Ingevolge ad